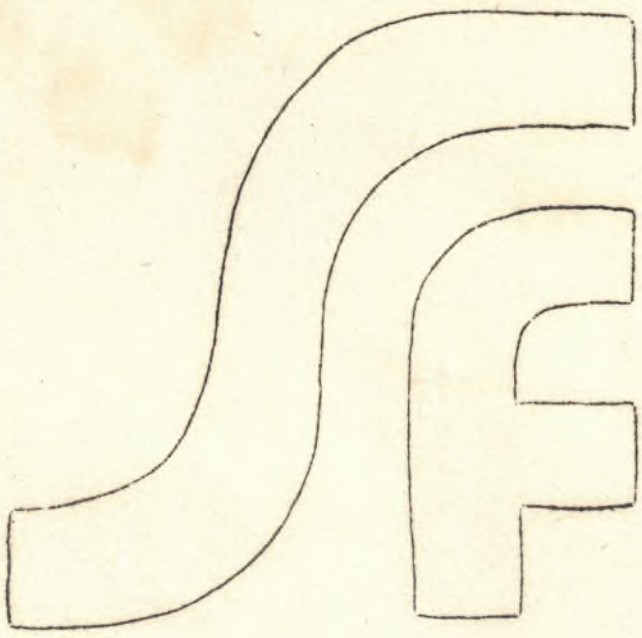
1
11
1
1
1
111

1983

OBSAH:

1. str. Obsah
2. " Rok fanzinu /Miloš Podpěra/
3. " Hlas volajícího na poušti 1-3 /O. Neff/
6. " Vladimír Mátl: Jasný případ
7. " František Mašek: Modré z nebe
9. " Zpráva o Clarkově vesmíru /V. Mátl/
10. " Jiří Krtička: Planeta Malého prince
11. " Světy Budoucnosti /Pagi/
12. " Philip K. Dick: Fostere, jste mrtev

počet stran: 22

SCIFI: FANZIN /vědecko-fantastický zpravodaj a informátor/
pro vnitřní potřebu SFK při FO SSM MFF UK
vychází neperiodicky 5 - 7 krát ročně
šéfredaktor: M. Podpěra
na 1. čísle spolupracovali: Z.Rampas,J.Kuřina,V.Štech
náklad: 150 výtisků redakční uzávěrka 28.2.1983
XXXXXXXXXX
NEPRODEJNÝ - ZDARMA
ADRESA: kolej Větrník-jih 42B/2A,162 08 Praha 6-Petřiny

66/83 FV SSM

Rok Sci-fi

Nenechte se mýlit, nemám na mysli nějakou vyhlášenou akci /takové krásné věci nás teprve čekají/, myslím totiž první narozeniny prvního československého fanzinu. Shodou okolností se objevil těsně před pardubickým setkáním, jednou z nejvýznamnějších událostí v dějinách naší SF. Během roku vyšla další čtyři čísla, ve kterých se kromě tolik /až moc/ žádaných překladů objevily i původní povídky z naší a pardubické literární soutěže i odjinud, drby z konečně rozvířeného dění ve fandomu a také kritiky Zdeňka, tolik oblíbené zejména mezi hodnocenými.

Teď držíte v rukou zase jedničku. Druhý ročník. Navíc nás těší skutečnost, že brzy už nebudeme sami. První číslo plzeňského fanzinu je užuž na spadnutí a také z Ostravy a Bratislavy slibují. No a samozřejmě tepličtí, jejich povídkový almanach-věstník, vycházející už přes dva roky, se časem do kategorie fanzin taky dopracuje. Fanděte nám /a nejen to, do Sci-fi může přispět každý fan!/, ať si můžete počíst.

Miloš Podpěra

POZOR !

Jako každý rok, i letos vyhlašuje náš SFK k výročí založení, tentokrát čtvrtému,

LITERÁRNÍ SOUTĚŽ O CENU
HUŇÁČE ZELENÉHO

POHOV !

Dílka v rozsahu od epilogu po pentalogii dopravte libovolným způsobem na naši adresu do

22. dubna 1983

MP

Ve dnech 26.-27.3.1983 se v Teplicích koná schůzka vedení všech u nás dosud známých SFK /Plzeň, Ostrava, Ostrov nad Ohří, Liberec ad./. Schůzky se též zúčastní někteří profi /O. Neff, J. Veis a další/.

MP

- - - - - - - - - - - - = P A R K O N = - - - - - - - - - - - - - - - -

aneb

PARdubická KONvence čili setkání fandomu v Pardubicích spojené s vyhlášením vítězů povídkové soutěže"Ocenu Karla Čapka" se uskuteční 22.-24.4.1983 v areálu VŠCHT. Na programu je mj. SF--diskotéka, besedy, promítání filmů, divadelní hra. Čsl fani se mají na co těšit!

MP

Hlas volajícího na poušti /1/

ČÁRY MÁRY FUK

Odpusťte, že se vám tady do toho montuju, ale nemohu jinak: vaše povídky by si zasloužily rotačku místo cyklostylu, nebýt rozmanitých nešvarů. A na ty bych vás rád upozornil.

Tomu nejběžnějšímu říkám Čáry máry fuk. V povídce tohoto typu autor tahá čtenáře za nohu pomocí nějaké záhady a v posledním odstavci vytáhne překvapující řešení z klobouku. Příklady: Petr - Vzorek bez ceny/Sci-fi 1/, Kolafa - Ustup mi ze slunce, Rampas - Probuzení /Sci-fi 4/. V Petrově povídce víme, jak to dopadne od chvíle, kdy prodavač upozorňuje, že Margot nesmí parfém ukápnout. Zde je ono vytažení z klobouku dvojnásob neobratné, neboť John /i čtenář/ se ho dozví z Margotina deníku. Řešení povídky nesmí být nikdy takto odbyto - v deníku, dopise, magnetofonovém záznamu! Podobně i v Kolafově povídce je nám od začátku jasné, že planeta svým způsobem žije. Je sice hezké, že planeta v posledním řádku vybídne kosmonauty, aby "ustoupili ze slunce," jenže neměl by to být vlastně začátek povídky? Skutečná záhada totiž začíná teprve teď. Ptáme se: jaká bude mentalita této podivné bytosti? Jaké naváže s kosmonauty vztahy? Je možno dosáhnout domluvy tak odlišných intelektuálních systémů? Odpovědi na tyto otázky nám zůstal autor dlužen, už proto, že je nepoložil. Čeká, že se spokojíme s roztomilým králíčkem vytaženým z klobouku. Lépe se to nepodařilo ani Rampasovi v Probuzení navzdory tomu, že je to kultivovaně napsaná povídka. Čteme a čteme, o Arentovi a Princezně, o zápasu se lvem, abychom se na poslední řádce dověděli, že je to všechno narkotický sen. Čáry máry fuk, máme žasnout v radostném vytržení. I v tomto případě by skutečný příběh mohl začít na poslední řádce: může droga vytvořit paralelní svět s vnitřní kontinuitou? Jaké by to mělo filozofické, ale i dramatické následky? To je úkol, na který si autor netroufl. Nešvarnost principu Čáry máry fuk lépe vyložím ve srovnání s dobrou povídkou Karbusického - Výlet/Sci-fi 2/ v příštím Hlasu volajícího na poušti.

O.Neff, nadále UFO

45/83 FV SSM

PERO V ROLI RÝČE

Byla to zásada neboštíka Bohumila Mathesia: když uvedeme motiv na scénu, zarazili jsme rýč do země. To nestačí. Zeminu je třeba obrátit, a ještě a ještě jednou, dokud to jde. Výborně tuto metodu realizoval Jiří Karbusický v povídce Výlet /Sci-fi 2/. Jde o expedici na planetu s anomální kontinuitou času. Když věc zjednoduším, situace vypadá takto: mateřská loď KONDOR se ztratí, členové expedice sedí v modulu a vypravěč zjišťuje, že se stal obětí anomálie, neboť v modulu už sedí on sám. Kdyby Karbusický postupoval podle metody Čáry máry fuk / viz Hlas 1. /, povídku by tady ukončil. Jenže on nevědomky postupoval podle Mathesiovy metody. Rozehrává drama: posádky modulu chce "dvojníka" zapudit, nakonec na něho střílí. Nešťastník si zachrání život. Jenže k modulu přijíždějí další "dvojníci" jeho samého. I oni se střetávají s posádkou a postupně hynou. Hrdina se ocitá v mravním dilematu, neboť je v pokušení sám napadnout svého "dvojníka", čímž by se dostal na mravní úroveň egoistů v modulu. Rozhoduje se umřít, aby zachránil svou lidskou tvář. I to by byl dobrý konec povídky, byla by to zdařilá pointa. Jenže Karbusický šel ještě dál. Objevuje se KONDOR - s kompletní posádkou na palubě - takže teď i muži v modulu jsou vlastně "dvojníky"! Jak se s tím expedice vyrovná, nechává Karbusický otevřené. To není na závadu. Motivu časové smyčky bylo už dostatečně využito.

Vraťme se k Petrovu Vzorku bez ceny, stavěném metodou Čáry máry fuk. Kdyby postupoval metodou rýče, motiv narkotické vůně by uvedl hned na začátku a nárůst narkotických požadavků Margot by sledoval v konfliktu s manželem, který /teď improvizuju/ by chtěl svoji ženu zachránit. Ten slon by ovšem musel být také aktérem povídky! Kdyby se Petr nebál akce, vše by se odehrávalo před očima čtenáře a nebylo by třeba vysvětlovat pomocí deníčku.

UFO

Hlas volajícího na poušti /3/

PŘETĚŽKÉ ZAČÁTKY

Nemám na mysli začátky autorské, nýbrž začátky povídek. Klasicky stavěná americká SF povídky seznámí čtenáře s jádrem dramatu v prvním, nejpozději druhém odstavci. Je to nesmírně zdravá zásada a kdo se jí drží, nemůže zklouznout do metody Čáry máry fuk a nutně musí užívat Mathesiovy metody rýče, neboť jinak by byl nucen povídku ve třetím odstavci zakončit.

Posledně jsem tady chválil Karbusického Výlet. Ovšem to, zač jsem ho chválil, začíná až na osmé straně povídky, která je dlouhá jedenáct a půl strany. Už slyším Karbusického, jak se rozhořčeně ptá: to mám těch osm stran vyhodit? Nikoli, ale zhustit do dvou odstavců.

Auto se rozjíždí na jedničku, to se na kola přenáší největší síla. Stejně se rozjíždí povídka. Jak bych si představoval začátek Výletu, rozjetý na jedničku? Vypravěč přijíždí k modulu, ve vchodu se střetne -ne s robotem, proč by to měl být robot? - nýbrž sám se sebou. Toho lze dosáhnout už v prvním odstavci. Pro čtenáře to bude šok a zároveň lákadlo k tomu, aby čtl dále. K nepřátelství nemusí dojít hned. Posádka modulu může dát "dvojníkovi" pro začátek kyslík a potraviny. Zmatený vypravěč se vrací k městu, jež byl opustil v poušti - a město je pryč. On sám musí poznat, že na planetě došlo a dochází k časovým anomáliím, k chronoklasmu. K nepřátelství může dojít v okamžiku, až posádka modulu zjistí, že KONDOR je pryč. Nastává střelba atd., tak jak to už teď v povídce je. K vyvrcholení však dospíváme plynule, dramaticky, neboť jsme rozjeli na jedničku.

Škrtání v rukopise bývá právem označováno za autorovu ctnost a a nejzásluhnější jsou škrty začátku. Až se vám jednou podaří proškrt se až k poslednímu odstavci, kde jste se vytasili se záhadou Čáry máry fuk, a potom začnete znovu psát - budu první gratulant.

UFO

Vladimír Mátl: Jasný případ

Inspektor znechuceně obhlédl obzor ožehnutých hor. "Tohle jste tedy dokázali udělat s nejlepší planetou v našem rameni Galaxie! Vezeme sem živé zárodky bůhví odkud a teď tahle spoušť! Jak mi to zdůvodníte, inženýre?"

Schlíplý evoluční inženýr ze sebe jen pomalu soukal omluvu: "Trvalo to ze začátku příliš dlouho. Tak jsme několikrát zvyšovali akceleraci vývoje - zvlášť když nás Rada bombardovala zkrácenými termíny. A najednou během několika desítek oběhů..."

"Prostě se vám to tu najednou vymklo z ruky, že? Jak jednoduché při vší technice, kterou máte k dispozici. Jak naivní!!! Mohl byste mi předvést alespoň jeden jediný důkaz, že se vám tu podařilo vytvořit civilizaci? Vaše poslední zpráva byla přeci tak optimistická! Inteligence, technika... NO?! Čekám."

"Víte, po té, ehm, tedy po oné jaderné konfrontaci místních inteligentních bytostí tu mnoho nezbylo."

"Ach ták! Mně se spíš zdá, že tu vlastně ani nic nemuselo být. Že jste prostě zkrachoval, milý pane. Ano zkrachoval, milý pane. A když jste dostal zprávu o našem příletu, nechal jste takovou krásnou planetu zničit jenom proto, abyste zakryl vlastní neschopnost. Abyste unikl oprávněnému obvinění z plýtvání prostředky Rady. Abyste.

"To tedy prosím ne! To nikdy! Snad bych vám mohl ukázat..."

"Ale rychle. Než mě přejde trpělivost dočista."

"...několik hrobů. Jeden je přímo před vámi."

"Tenhle kvádřík? Prosvítit!"

Na vizéru inspektorova pobočníka naskočily podivné stíny. "Šéfe, něco tam opravdu je."

"Otevřít!"

Paprsek zvolna odřezával vrchní vrstvy hmoty. Po chvíli se objevila dutina a v ní cosi bělavého.

"Co to má znamenat?"

"To vápenaté je kostra místních organismů. Nesla na sobě svalstvo..."

"Chcete tím naznačit, že měli vnitřní kostru?!"

"Ano. A to nahoře, to byla hlava."

"Cože?"

"Hlava. Tím mysleli."

"Tak dost! S tímhletím jste snad mohl myslet vy, když se snažíte něco podobného namluvit inspektoru vnějšího galaktického okruhu rozumíte: Na mě si s takovým divadýlkem nepřijdete:" Okamžitě mi ho odveďte z očí:::"

"Ale..."

"Ticho! Mluvit budete až před Radou."

"Šéfe," šeptal inspektorovi pobočník, "oni prý znali písmo. Třeba tady na tom hrobě mělo být jméno pohřbeného..."

"Ještě vy mu skočte na ty báchorky! Prostě tu planetu dejte zase do pořádku, pokud to půjde - a hlavně ji vyčistěte od všech rádoby důkazů civilizace. Osobně mi ručíte za dohled nad vývojem nové panspermické setby. Jasné?"

"A jen tak mimochodem, jak se měl jmenovat tady ten - s tou hlavou?"

"Erich Daniken, šéfe!"

"Jo Daniken! Alespoň to jméno si mohl vymyslet věrohodnější," vrčel inspektor znechuceně a rázoval na svých čtyřech chapadlech zpět k létajícímu talíři.

František Mašek: Modré z nebe

Mirek, pilot dvoučlenné posádky raketoplánu FRIGY, seděl ve své kabině a mračil se. "Co si to ta Marylin zase vymyslela?!" Zamyšleně kroutil hlavou. "Cožpak se zbláznila?" Vzpomínal si maně na dárky, které své přítelkyni věnoval dříve a ne bez jisté trpkosti si uvědomoval, že ji tak trochu rozmazlil.

Jojo, začalo to nevinně, povzdechl si. Nejprve to byl kus kamene z odvrácené strany Měsíce, následoval úlomek komety, kterou potkal při svém výletu k Andromedě, střípek z Phobosu, jednoho z Marsových souputníků... Kdo to mohl tehdy tušit, bručel si sám pro sebe. I jeden z četných prstenců Saturnu se dal v průkopnické době vesmírných letů poměrně snadno opatřit. Ale modré z nebe? To mi tedy poraďte!?, ptal se v duchu rezignovaně.

A Marylin? Ta nechtěla o ničem jiném slyšet... Ještě teď měl před sebou její hezkou, leč panovačnou tvář se zarputilým výrazem. "A já si myslela, že mne máš rád..."

To se to dříve dívkám slibovalo - dám ti modré z nebe! Ale teď!... Doufám, že příště bude chtít opatřit duhu! Vztekle civěl na holografický portrét své přítelkyně zavěšený vedle průzoru.

Po chvíli vyhlédl z kabiny ven do kosmu. Zamyšleně sledoval,

kterak raketoplán minul Aldebaran. V duchu odpočítával jednotlivé knoflíky na řídícím panelu. Mám, nemám, mám, nemám... ptal se sám sebe. První alternativu, která mu tak vyšla doprovodil zaklením.

Najednou byl plný energie. Co se dá dělat! Tak tedy do toho! Ostatně plán měl už připraven. "Veliteli, levá horní tryska zlobí, jdu se na ni podívat!" "Zapni ochranu před meteority," požádal Ivana, svého parťáka a už se soukal do skafandru.

Chvíli pak ze zvyku poletoval v kosmu a protahoval se. Oprava probíhala jako obvykle. Ivan jej chvíli ze zvyku pozoroval. Když pochopil, že jde o běžnou rutinní záležitost, zapjal automatický dozor a věnoval se rozehrané partii šachu s palubním počítačem.

Mirek již déle nemáhal. Odrazil se jako by náhodou do bodu, v němž, jak si před chvílí vypočítal, zmizí na chvilku ze zorného pole kamer. Pak rychle laserem odřízl, nejprve na zkoušku, malý kousíček nebe. Kupodivu, šlo to docela lehce. Snadno jej sroloval a schoval. Při dalším nenápadném odskoku zmizel v montérském kufříku podstatně větší úlovek.

Ulehčeně si oddechl, tak snadno ještě ve vesmíru nic nezískal.

Marylin Mirka bouřlivě uvítala. Dárek ji zaujal. Hned si jej také vyzkoušela před zrcadlem. Marně ji však Mirek prosil, aby byla opatrná a hlavně, aby o svém dárku nikomu neříkala. Své nejlepší přítelkyni se přece pochlubit musela!

A tak není divu, že astrofyzici si od té doby marně lámou hlavu nad rostoucím počtem černých děr, a to často v místech, kde podle jejich propočtů nemohlo dojít ke zhroucení žádné z hvězd. A Mirek? Jeho obavy byly správné. Proslýchá se totiž, že shání duhu. Ačkoliv je možné, že ji už získal. Poslední dobou byla k vidění velice zřídka. Nezdá se vám?

/ KZG PRAHA /

Zpráva o Clarkově vesmíru

A.C.Clarke - Zpráva o třetí planetě. Přeložil a předmluvu napsal Z.Volný. Vydala Práce L982 v edici Kamarád, 130 500 výt.,váz. 30 Kčs

Konečně má angličtiny neznalý našinec možnost nahlédnout trochu hlouběji do dílny bezesporu světového autora sci-fi. Po sbírce "Oceánem hvězd", "Měsíčním prachu," "Vesmírné odyssee 2001" a"Rajských fontánách," přichází jedenadvacet povídek, z nichž tři čtvrtiny vyšly již dříve v novinách a časopisech. Jenže teprve v téhle knížce můžeme vystopovat kořeny úspěchu druhého nejoblíbenějšího autora sci-fi všech dob. To není jen perfektně zvládnuté řemeslo spisovatele, ani pouhá technická anticipace a erudice - je to sám Clarkův vesmír a jeho hrdinové. Pravda, ještě jim neustále nadouvá zadní kapsu peněženka s dolary, ale jsou to již občané tohoto vesmíru - nikoliv prázdného a mrtvého, ale naopak až podivuhodně živoucího /plasmatickými amébami přímo v jaderném kotli Slunce počínaje, přes nestvůrné medůzy vodíkové atmosféry Jupitera až po abiotickou mimogalaktickou civilizaci, která považuje nestálé chomáčky bílkovin za historický omyl, který je třeba napravit./ Mezi tímto více, či méně nebezpečným zvěřincem nejrůznější inteligentní úrovně, osvětlováni častými výbuchy nov a supernov, si na svůj chléb vezdejší vyděl vají úplně obyčejní lidé, kteří dokážou řídit mezihvězdný koráb se stejně otráveným obličejem jako ten ranní tramvaják našich pracovních dní. Tito lidé chytračí, kšeftují, jsou nafoukaní nebo naopak bázliví, ale - a teď pozor - nikdy malověrní. Překousnou havárii rakety i atomovou válku stejně jako rozpad Země s Měsícem dohromady. Jsou jich miliardy a přes nejrůznější potíže, chyby a rozpory bojují jediný grandiózní boj s vesmírem, boj, který dostali do kolébky už kdesi v pralese před miliony let. Neboť jinou válku Clarke neuznává - a v tom je zásadový. Nesnáší ani slepou víru křesťanskou, či lamaistickou, ani zlaté tele počítačové inteligence. A na nejrychlejší po zuby ozbrojený kosmický křižník můžeme dělat dlouhý nos spolu s jediným nápaditým maníkem ve skafandru. A snad právě tohle potřebuje stresovaný, uhoněný obyvatel konce dvacátého století víc, než všechny technické vynálezy dohromady.

Poznámku na okraj si zaslouží snad ještě výběr povídek. Pana Hercula Keatinga s jeho orchidejí rádi uvítáme přes výraznou návaznost na Wellsův vzor - už pro tu nádherně úsměvnou atmosféru, zato levitátor dr. Elwina z povídky "Kruté nebe" je až příliš podobný objevu z "Povídání o síle odpudivé" od F. R. Stoctona, aniž by Clarke dosáhl zvýšení úrovně v něčem jiném než v tom, že ručně utahovaný šroub nahradila "hučící elektronika" a evropské skály sám Mount Everest. /Viz. Stráž u mrtvého, MF 1969, str. 93-112/. Težko soudit takového autora, jako je A. C. Clarke, ale překladateli s rozhledem v žánru by se podobná věc stát neměla.

Každopádně však za "Zprávu o třetí planetě" díky. Je to pro většinu české produkce sci-fi, která se poslední dobou zdárně vyhýbá povídkám jediného nápadu /a technickým zvláště/, světlý příklad toho, že klasická storry středního proudu má v naší přízni i knihovně své místo.

Vladimír Mátl
KZG Praha

Jiří Krtička: Pieta za malého prince

Na hladině oka se rozsvítily hvězdy. Síť souhvězdí ohnivě žlutých se otáčela na sametovém pozadí. V největších hloubkách už jenom barevná světýlka prosívala noc. A dole bledla a pohasínala světla pozemských měst, ohraničující poušť a moře...

Princ sotva tušil, co jej přimělo, aby se na cestě domů zastavil na jedné z vnějších planetek. Zdálky připomínala rozvíjející se bílou růži, zblízka se ukázalo, že je celá pokrytá bílým papírem, jenž se při rychlé rotaci jen tak tak přidržoval na jejím povrchu. Na této planetě bydlel žurnalista.

"Vítej, čtenáři!" zvolal žurnalista, jakmile zahlédl nad sebou prince, a ukazoval, že má přijít k němu. Princ opatrně seskočil se stohu papíru a omluvně se posadil na hromádku listů na psacím stole. Nikde jinde totiž nebylo na planetě místo.

"Tak je to správné," řekl žurnalista, který měl rád úzký kontakt se čtenářem. "Píši úvahy do novin," vysvětloval, "aby se lidé dověděli, co jsou vlastně zač, co sami vůbec chtějí, a začali to konečně dělat."

"Otvírám jim oči," doplnil a odmlčel se, aby měl princ čas se zamyslet, jak hluboké je poslání žurnalisty.

"A kdo čte vaše úvahy, když tu žádní lidé nejsou?" otázal se princ.

"Však oni ještě rádi přijdou. Chce to jen trpělivost a více článků v tisku," řekl žurnalista.

Princ se podíval vzhůru. Kopce papíru ponechávaly jen úzký průzor, jakoby šachtu, na jejímž konci stálo políčko nebe, ozářené jedinou pravidelnou hvězdou.

Žurnalista ukázal na hvězdu a řekl: "Horuji především proti temnotě a tmářství."

Pak si přitáhl jeden z listů, přejížděl prstem po řádku a doslovně se citoval: "...nevědomost je, milí čtenáři, největším nepřítelem šťastného pochopení světa..."

"Co je to šťastné pochopení světa?" chtěl vědět princ.

"To je," řekl žurnalista, "když člověk ví, co si má přát. Ale to musí někdo objevit, říct mu to, napsat to za něho."

"Když na to nestačí sám," řekl princ, kterému to bylo divné, "jak má vědět, že právě ty jsi šťastně pochopil svět?"

Ale to byla chyba, protože se žurnalista dopálil: "Tmáři! Jsi bloud a zaostalec, občane princi! Beznadějný tmář a...!"

To už princ vylézal po stohu a za ním padaly jednotlivé listy. Vtom mu vzplanul plášť od žhavé sliny, kterou žurnalista v plamenném rozhořčení bezděky vyprskl. Seskočil s planetky a snažil se plášť svléknout...

Na Zemi byla noc. V jejích vysokých pustinách jihovýchodně od Alžíru zahlédl pilot drobounkou modravě žlutou létavici. Byl překvapen, jak ta hvězdička plápolá a jaký smutný oblouk opsala od kraje zorného pole až pod příď letadla...

Světy budoucnosti

Tak se jmenoval první část seriálu SF filmů, které pražští fandové i nefandové tohoto žánru mohli shlédnout v kunu Ponrepo. A diváků bylo víc než dost, s výjimkou vánočních prázdnin, se všechny filmy promítaly třikrát a zájem by pokryl zřejmě ještě dvě další představení. Jenže Ponrepo je promítací sín Československého filmového ústavu, zásoby filmotéky jsou ohromné a buďme rádi aspoň za toto. Značně se o vznik a obsahovou náplň /část lektorů/ zasloužil ing. Marcel Žáček z pražské hvězdárny /spolupořádající organizace/.

Do Ponrepa jsem chodil s nadšením. I když jednotlivé díly měly kolísavou úroveň technickou /při jednom promítání přehozené díly, snížená úroveň kopií/ i uměleckou, na brak se přes problémy s výběrem nedostalo. Složitější to bylo s průvodním slovem. Pořadatelé připravili z hlediska filmové vědy i filmových fanoušků kvalitní průvodní slovo, chápali však SF film jako jeden z mnoha vyjadřovacích poloh filmového umění. Podobně i někteří diváci "šli na režiséra" a pak se ani nestačili divit, co se to vlastně na plátně děje. My, co jsme se přišli podívat na film, jako na jednu z oblastí SF žánru, jsme tam byli v menšině, což nijak nezmenšovalo náš požitek ze sledování jinak nedostupných SF filmů.

pagi

x x x x x x x

Před nedávnem jsme se dozvěděli smutnou zprávu o úmrtí SF spisovatele Philipa K/endreda/ DICKA. Narodil se roku 1928 v Chicagu. Žil na západním pobřeží USA a psal a psal a psal. Dále uvedená povídka patří k jeho nejlepším a největšího nákladu se dočkala v sovětském Ogoňku. Když napsal přes stovku povídek, vrhl se hlavně na romány, z nichž nejznámější jsou Solární loterie /Solar Lottery, 1955/, Vykolejený čas /Time Out of Joint, 1959/, slavný alternativní román Muž na Vysokém zámku /The Man in the High Castle, 1962/, Sní androidi o elektrických ovečkách? /Do Androids Dream of Electric Sheep?, 1968/, Ubik /1969/, Tečte, mé slzy, pravil policista /Flow My Tears, the Policeman Said/, k němuž byl inspirován nepříjemnostmi stran FBI, která ho neznámo proč považovala za nepřítele státu. Jeho romány mívají komplikovanou výstavbu, hlavní manipulátor bývá nezřídka sám manipulován, děj se rozvíjí v několika rovinách reality. Není to četba pro každého a čtenáři, kteří hledají v SF jen oddych bývají popuzeni, když nejen že musí přemýšlet, ale navíc jsou v pochybách o své vlastní realitě.

Philip K. Dick: FOSTERE, JSTE MRTEV!

Škola byla jako vždy utrpení. Toho dne to však bylo ještě horší. Mike Foster dopletl košíky a narovnal se. Ostatní děti pokračovaly v práci. Na železobetonovou stavbu svítilo chladné slunce pozdního odpoledne. Kopce se zelenaly a hnědly ve svěžím podzimním vzduchu. Na obloze nad městem líně kroužilo několik natů.

U jeho lavice se objevila široká a zneklidňující postava paní Cummingsové. "Fostere, jste hotov?"

"Ano, paní učitelko," odpověděl okamžitě a ukázal koše. "Mohu teď odejít?"

Paní Cummingsová si je kriticky prohlížela. "A co past?" zeptala se.

Hrábl do lavice a vytáhl složitou past na menší zvířata. "Už mám všechno hotovo, paní Cummingsová. A nůž taky." Ukázal jí čepel nože ostrou jako břitva, kus opracovaného lesklého kovu z barelu na benzín. Vzala nůž do ruky a nedůvěřivě přejela zkušeným prstem po ostří.

"Nic moc," usoudila. "Přeostřil jste ho. Jednou ho použijete a zpotupí se. Sejděte do hlavní zbrojířské laboratoře a podívejte se na jejich nože. Pak ten svůj nabrousíte tak, abyste dosáhl silnějšího ostří."

"Nemohl bych to nechat na zítra, paní Cummingsová?" žadonil Mike Foster.

Ostatní žáci jeho se zájmem sledovali. Mike se začervenal; měl strach, když na sebe upozorňoval, ale potřeboval odejít. Nemohl zůstat ve škole ani o minutu déle.

Paní Cummingsová neúprosně zabručela. "Zítra máme zemní práce. Na nůž nebudete mít čas."

"Budu, paní učitelkox. Po zemních pracech," řekl vážně.

"Nikoli, na kopání nemáte dost sil." Stará žena se podívala na chlapcovy hubené paže a nohy. "Myslím, že bude lépe, když ten nůž dodělátе ještě dnes. A když celý zítřek strávíte na zdravém vzduchu.

"A k čemu je to kopání?" zeptal se nešťastně Mike Foster.

"Všichni musí umět kopat," odvětila trpělivě paní Cummingsová. Některé děti se začaly zlomyslně smát; umlčela je přísným pohledem. "Význam zemních prací přece znáte. Až vypukne válka, bude celý povrch pokryt troskami a sutí. Budeme-li chtít přežít, budeme muset kopat, že? Už jste viděl vakomyš, jak ryje kolem kořínků rostlin? Ví, že pod zemí něco najde. Všichni budeme jako ty hnědé vakomyšky. Všichni se musíme naučit hledat v troskách, protože v troskách budou dobroty."

Mike Foster se nešťastným výrazem ohmatával nůž a paní Cummingsová se vzdalovala od jeho lavice a procházela dál řadou. Některé děti se na něj opovržlivě ušklíbly, mlhou jeho trápení však nic nepronikalo. Kopání mu bude k ničemu. Až dopadnou bomby, bude okamžitě po něm. Všechny ty injekce, které dostal do paží, do stehen a do hýždí mu budou k ničemu. Vyhodil své kapesné: Mike Foster nepřežije, aby mohl dostat bakteriální choroby. Ledaže...

Prudce se zvedl a šel ke katedře za paní Cummingsovou. Pln zoufalství vykoktal: Moc vás prosím, já musím odejít. Musím ještě něco vyřídit."

Mdlé rty paní Cummingsové se našpulily vztekem. Ale vyděšené dětské oči ji zadržely. "Není něco v pořádku? Je vám špatně?" zeptala se.

Chlapec stál jako přimrazený, nedokázal odpovědět. Třída, nadšená tou podívanou, si šeptala a hihňala se. Náhle paní Cummingsová vztekle praštila pravítkem o katedru. "Bude klid!" vykřikla. Pak zmírnila hlas:

"Michaeli, jestliže nefungujete normálně, sejděte si na psychiatrickou kliniku. Nemá smysl, abyste se pokoušel pracovat, když máte konfliktní reakce. Slečna Grovesová vás mileráda dostane na optimální úroveň."

"Ne," řekl Foster.

"Tak co je?"

Ve třídě to zašumělo. Hlasy odpovídaly místo Fostera;jazyk se mu lepil na patro neštěstím a ponížením. "Oni nemají kryt a on není zapsanej v civilní obraně. Jeho táta nepřispívá na naty. Nedělají nic."

Paní Cummingsová se udiveně podívala na oněmělého chlapce. "Vy nemáte kryt?"

Zavrtěl hlavou.

Učitelce bylo náhle nějak divně.

"Ale...", chtěla říci:"Ale vždyť na povrchu zemřete!" Opravila se: "Ale kam půjdete?"

"Nikam," odpověděly tenké hlásky místo něho. "Všichni budou ve svých krytech a on zůstane nahoře. Nemá ani povolení ke vstupu do školního krytu."

Paní Cummingsová byla pohoršena. Podle svého rutinního školského zvyku byla přesvědčena, že všechny děti mají povolení ke vstupu do podzemního komplexu pod budovou. A přece ne všechny děti mají na to právo. Pouze ty děti, jejichž rodiče jsou v CO a přispívají na vyzbrojování společnosti. A jestliže Fosterův otec je protipák...

"Když tady sedí, tak má strach," pokračovaly pomalu hlasy. "Má strach, že to začne, zatímco bude sedět tady, a že všichni ostatní budou v bezpečí krytu.

+

Loudal se s rukama zabořenýma do kapes a kopal do tmavých kamínků na chodníku. Slunce zapadalo. Z tuponosých nadměstských raket se valili unavení lidé, šťastni, že se vrací domů po dni stráveném v továrně vzdálené sto osmdesát kilometrů na západ. Nahoře v dálce se cosi blýskalo: v šeru večera se tiše otáčela radarová věž. Stoupl počet strážních natů. Hodiny soumraku byly nejnebezpečnější; vizuální pozorovatelé nemohli postřehnout rakety řítící se velkou rychlostí těsně nad zemí. Pokud ty rakety přiletí.

Informační automat vzrušeně hulákal. Válka, smrt, nové neuvěřitelné zbraně vyvinuté zde i v zahraničí. Svěsil ramena a šel dál kolem betonových ulitek sloužících za obydlí, solidní opevněná kasemata. Před ním, v postupujícím soumraku, svítily zářivé neonové reklamy. Byla to obchodní čtvrť, hemžila se vozidly a chodci.

Zastavil se u bloku domů sršících záplavou neonů. Napravo byl veřejný kryt, černý otvor jako vchod do tunelu s matně se lesknoucím automatickým turniketem. Vstup padesát centů. Kdyby byl zrovna zde a kdyby měl těch padesát centů, pak by to bylo v pořádku. Při cvičných poplaších často vcházel do veřejných krytů. Ale jindy, v těch chvílích neustálých hrůz, těch padesát centů neměl. Zůstával trčet venku, oněmělý hrůzou, zpanikaření lidé do něho strkali a kolem ječely sirény.

Šel pomalu dál k nejživější světelné skvrně: Velké, zářivé výstavní prostory firmy General Electronics, táhnoucí se po obou stranách ulice, osvětlené ze všech stran, veliký čtyřúhelník barev a jasu. Zastavil se a snad po milionté pozoroval ty fascinující tvary. Ta podívaná ho vždycky přímo hypnotizovala.

Uprostřed rozsáhlého sálu byl jediný objekt. Složitý vibrující blok zařízení s podpěrami, nosníky, příčkami a uzavřenými přechodovými komorami. Všechny reflektory byly na něj zaměřeny, veliké poutače vychvalovaly jeho nesčetné přednosti... jako by o nich mohl vůbec někdo pochybovat!

NOVINKA! PROTIRADIAČNÍ PODZEMNÍ KRYT 1972!

Přečtěte si výčet jeho úžasných vlastností:

- automatický výtah: bezporuchový, s vlastním motorovým pohonem, snadno zaviratelný
- trojnásobné pancéřování vzdorující i 5 G
- atomové vytápění a chlazení, automatická vzduchotechnika
- 4 dekontaminační jednotky - účinné, pokud nedojde k popáleninám

- kompletní léčba antibiotiky
NA VÝHODNÉ SPLÁTKY!

Dlouho se díval na kryt. Byla to především velká nádrž s jakýmsi hrdlem na jednom konci - výtah. Na druhém konci byl nouzový východ. Kryt měl všechno potřebné; byl to jakýsi svět v malém, který si byl soběstačný, co se týče světla, tepla, atmosféry, vody, léčiv, a měl takřka nevyčerpatelné zásoby potravin. Po zařízení v něm byly i pásky a filmy pro audiovizi, hry, postele, křesla, obrazovka, zkrátka všechno, co tam nahoře vytváří domov. Byl to opravdový podzemní domov. Nechybělo tam nic nezbytného, nebylo tam nic přebytečného. Rodina by tam bezpečně, dokonce komfortně, žila i při nejstrašnějších vodíkových nebo bakteriologických náletech.

A to všechno za dvacet tisíc dolarů.

Zatímco se Mike tiše díval na masívní kryt, jeden z prodavačů vyšel na temný chodník, že si zajde na kávu. "Ahoj, synku," řekl automaticky, když míjel Mika Fostera. "To je, co?"

"Můžu dovnitř?" oživl Foster. "Můžu do krytu?"

Prodavač kluka poznal a zastavil se. "Hele, to jsi zase ty," řekl pomalu. "Ten zatracenej otrapa."

"Rád bych si vlez dovnitř, jenom na pár minut. Nic nerozbiju, fakt. A na nic nebudu sahat."

Prodavač byl dobře vyhlížející blonďák asi tak mezi dvacítkou a třicítkou. Váhal mezi dvěma protichůdnými pocity. Ten kluk byl jak čtvrtodenní zimnice. Ale měl rodiče a to zas mohli být perspektivní zákazníci. Obchody šly špatně; byl konec září, tedy ještě mizerná sezóna. Kdyby kluka zahnal, nic by na tom nezískal. Na druhou stranu by zase byla chyby, kdyby děti podporoval v osahávání zboží. Člověk s nimi jen ztrácel čas; zničily na co přišly; když se člověk otočil, šlohly věci menšího formátu.

"Nedá se nic dělat," řekl prodavač. "Koukej,pošli sem tátu. Viděl, co nabízíme?"

"Ano," řekl Mike Foster a najednou znervózněl.

"Tak na co čeká?" Prodavač ukázal rozmáchlým gestem na osvětlenou výkladní skříň. Starý kryt od něho výhodně odkoupíme, samozřejmě odečteme opotřebování a zastaralost. Jaký má model?"

"My nemáme žádnej," odpověděl Mike Foster.

Prodavač zamžikal. "Prosím?"

"Táta říká, že jsou to vyhozený peníze. Prý se snažej nahnat lidem strach, aby pak kupovali věci, které vlastně nepotřebují. Říká..."

"Snad nemáš tátu protipáka?"

"Mám." odpověděl nešťastně Foster.

Prodavač si vzdechl. "Nonic, kamaráde. Je mi líto, ale spolu kšeft neuděláme. Ty za to nemůžeš. " Zůstal stát. "A co s ním není v pořádku? Nepřispívá na naty?"

"Ne."

Prodavač tlumeně zaklel. Parazit, švindlíř, který se cítí v bezpečí, protože zbytek společnosti dává třicet procent svých příjmů na ustavičné udržování obranného systému! V každém městě se jich vždycky pár najde. "A co na to máma?" zeptal se prodavač. "Ona s ním souhlasí?"

"Říká..." Mike Foster nedořekl. "Poslyšte, nemůžu tam slízt aspoň na chvilinku? Nic nerozbiju. Jen pro jednou."

"Jak bychom prodávali, kdybychom nechali kluky, aby se promenovali uvnitř? Nevystavujeme to jako vzorek... Už často nás takhle nachytali." Ale v prodavači se vzbudila zvědavost. "Jak se člověk stane protipákem? Takový názory měl vždycky? Nebo mu je někdo nakukal?"

"Říká, že prodali lidem víc aut a praček a televizorů, než lidi vůbec mohli potřebovat. Říká, že naty a kryty nebudou k ničemu a že lidé jich taky nikdy nebudou mít dost. Říká, že továrny dál můžou vyrábět děla a plynový masky a to tak dlouho, dokud lidi budou

mít strach, a lidi je budou dál kupovat, protože si myslej, že kdyby je nekupovali, že riskujou smrt, a že člověka může docela klidně omrzět rok co rok vyhazovat peníze za novej vůz a že přestane kupovat auta,ale že nikdy nepřestane kupovat kryty, aby chránil svý děti."

"A ty tomu věříš?" zeptal se prodavač.

"Chtěl bych, abysme měli takovej kryt," odpověděl Mike Foster. "Kdybysme takovej kryt měli, chodil bysem tam každej večer spát. Byl by po ruce, kdybysme ho potřebovali."

Třeba válka nebude," řekl prodavač. Chápal klukův žal a strach a přívětivě se na něj usmál. "Netrap se tím furt. Asi se moc často díváš na videopásky... Běž si hrát ven a přijdeš na jiný myšlenky."

"Na povrchu není nikdo v bezpečí," pokračoval Mikde Foster. "Člověk musí být dole. A já nemám kam jít."

"Ať se táta k nám přijde podívat," zašeptal prodavač a necítil se dobře. "Třeba se nám ho podaří přemluvit. Máme kupu různých splátek. Řekni mu, ať se ptá po Billu O'Neillovi. Platí?"

Mike Foster se vzdaloval ztemnělou ulicí, stmívalo se. Věděl, že by měl být doma, nohy se mu však vlekly, tělo měl těžké, unavené. Únava mu připomněla, co mu včera řekl tělocvikář. Cvičili zadržování dechu, nadechli se a běželi. Moc mu to nešlo. Když se zastavil, vydechl a s bušícím srdcem popadal dech, ostatní se zkřiveným obličejem běželi ještě dál.

"Fostere, jste mrtev," řekl mu zlostně profesor. "Uvědomujete si to? Kdyby to byl plynový útok..." Rozčileně potřásal hlavou. "Cvičte si to vedle samostatně. Jestli chcete zůstat naživu, musíte se víc snažit."

Jenže Foster nepočítal s tím, že zůstane naživu.

Když vyšel po schůdkách k domu, viděl, že v obýváku se už svítí. Slyšel otce a z kuchyně se slabě ozýval matčin hlas. Zavřel za sebou a svlékal si bundu.

"To jsi ty?" řekl otec. Bob Foster se unaveně rozvaloval v křesle a na kolenou měl účtenky a pásky ze svého obchodu s nábytkem. "Kde ses toulal? Večeře je už půl hodiny hotová." Svlékl si sako a vyhrnul rukávy u košile. Měl bledé, hubené, ale svalnaté paže. Byl unaven, měl velké a tmavé oči a prořídlé vlasy. Přendával netrpělivě pásky z hromádky na hromádku.

"Nezlob se, " řekl Mike Foster.

Vytáhl z kapsy hodinky a podíval se na ně. "Jdi si umýt ruce. Co jsi zase vyváděl?" Zkoumavě se podíval na synův obličej. "Nějak se mi nezdáš. Není ti špatně?"

"Byl jsem ve městě," řekl Mike Foster.

"A co tam?"

"Díval jsem se na kryty."

Beze slova sebral hrst lejster a nacpal je do desek. Vztekle zavrčel, když se mu pásky rozletěly na všechny strany a se ztuhlými klouby se sklonil, aby je posbíral. Mike Foster se ani nehnul, aby mu pomohl. Odešel do šatníku a dal bundu na ramínko. Když se vrátil, maminka už řídila k jídelně automatický stůl naložený potravinami.

Jedli mlčky, soustředili se na potravu, ani na sebe nepohlédli. Nakonec se otec zeptal: "Co jsi viděl? Stále ty samý ležáky, co?"

"Mají nový modely dvaasedmdesátky," odpověděl Mike.

"To je to samý jako jednasedmdesátky." Otec praštil vidličkou, stůl se jí zmocnil a pohltil ji. "Pár hejblátek navíc, o trochu víc chromu a je to." Náhle se vyzývavě obrátil na syna. "Že je to tak?"

Mike Foster se zasmušile šťoural v kuřeti na smetaně. "Ty nový mají bezporuchový výtahy. Nezůstaneš už viset na půl cestě. A stačí jen nastoupit, o zbytek se postará výtah."

"Příští rok vynaleznou kryt, kterej si pro tebe dojde. A ten bude zastaralej, jen co si ho lidi koupěj. O to jim jde... Chtějí, aby se furt kupovalo. A vyráběj nový co nejrychleji. Ještě není rok dvaa sedmdesát, stále jsme v jedenasedmdesátým. A proč je ta věc už vystavená, co? To nemůžou počkat?"

Mike Foster neodpověděl. Slýchal to až příliš často. Nevyrobili nikdy nic nového, jenom samá hejblátka a chrom, a přesto staré modely vycházely z módy. Otcovy argumenty byly pronášeny silným, vášnivým, skoro frenetickým hlasem, nebyly však rozumné. "Tak kupme nějaký starý," utrousil. "Mně je to fuk. Jakýkoli bude stačit. I partiový."

"Ne, ty chceš novej. Vyleštěnej, nablýskanej, aby sousedi mrkali na drát. S hromadou číselníků, knoflíků a přístrojů. Kolik za to chtěj?"

"Dvacet tisíc."

Otec prudce vydechl. "Tůdle!"

"Je to na splátky."

"Aby ne. Pak platíš celý život. Úroky, údržbu. A jakou dávaj záruku?"

"Tři měsíce."

"A co když se to porouchá? Co když přestanou fungovat čistící a dekontaminační přístroje? A do tří měsíců to odejde celý!"

Mike Foster zavrtěl hlavou. "Ne. Je veliký a masívní."

Otec zrudl. Byl to muž malé postavy, štíhlý, lehký, s křehkými kostmi. Rychle pomyslel na celý ten život prohraných bitev, zasvěcený tvrdému boji, snaze něčeho se chytit, zaměstnání, penězům, obchodu, kde začínal jako účetní, pak byl ředitelem a nakonec se stal majitelem. "Nahánějí nám strach, aby se to točilo dál," křičel zoufale na ženu a na syna. "Nechtějí novou recesi."

"Bobe," řekla žena klidně a zvolna. "Budeš muset přestat. Já už nemůžu."

Bob Foster zamžikal. "O čem to mluvíš?" zašeptal. "Jsem utahanej. Ty zatracený daně. Pro malý obchodníčky už není možný žít s řetězy velkých obchodů. Měli by vydat nějaký zákon. "Ztišil se. "Myslím, že jsem najedenej." Odsunul se od stolu a vstal. "Dám si dvacet."

Ženin úzký obličej se rozohnil. "Musíš ho koupit. Už nemůžu vydržet, co se o nás říká! Nikam nemůžu jít, nic nemůžu dělat, abych furt neslyšela ty řeči. Od toho dne, co vztyčili vlajku. Protipák Poslední ve městě. Na nebi lítaj ty stroje, všichni na ně přispívaj, jenom my ne!"

"Ne, nemůžu ho koupit," řekl Bob Foster.

"A proč ne?"

"Protože," odpověděl prostě, "na to nemám."

Zavládlo ticho.

"Všechny peníze jsi vložil do toho obchodu," řekla nakonec Ruth. "A přesto upadá. Jsi jako křeček, kterej všechno nacpal do jediný díry! Dřevěnej nábytek už nikdo nechce. Jsi vykopávka... kuriozita!" Prudce praštila do stolu, ten divoce vyskočil jako překvapené zvíře a začal sbírat prázdné talíře. Pak vystartoval do kuchyně a již v chodu se v dřezu otáčely talíře.

Bob Foster unaveně vzdychl. "Nebudeme se hádat. Jdu do obýváku. Nech mě hodinku zdřímnout. Můžem si o tom promluvit později."

"Stále jen později," řekla hořce Ruth.

Manžel zmizel v obýváku, shrbená postavička s rozcuchanými šedými vlasy, s vystouplými lopatkami připomínajícími pahýly křídel.

Mike vstal. "Jdu si udělat úkoly," řekl a se zvláštním výrazem v tváři šel za otcem.

+

V obýváku byl klid, video bylo vypnuté, světlo ztlumené. Ruth v kuchyni programovala vařič na příští měsíc. Bob Foster ležel zutý s polštářem pod hlavou. Plet mu zšedla únavou. Mike chvíli váhal, a pak se rozhodl: "Můžu se tě na něco zeptat?"

Otec zabručel, zavrtěl se, a pak otevřel oči. "Co zase?"

Mike si sedl k němu. "Vyprávěj mi ještě, jak jsi radil prezidentovi."

Otec se trochu narovnal. "Já mu neradil. Jenom jsem s ním mluvil."

"Vyprávěj."

"Už jsem ti to vyprávěl miliónkrát. Už když jsi byl úplně maličkej. Byl jsi tenkrát se mnou." Se vzpomínkami mu změkl hlas. "Byl jsi ještě mimino... Musel jsem tě nést."

"Jak vypadal?"

Otec se dal do vyprávění, které mělo už po léta neměnný řád. "No vypadal asi tak jako v televizi, až na to že byl menší."

"Proč sem přijel?" zeptal se dychtivě Mike, ačkoli všechny podrobnosti znal. Prezident byl pro něho hrdina, byl to člověk, kterého obdivoval nejvíc na světě. "Proč přijel tak daleko až do našeho města?"

"Byl na turné." Do otcova hlasu se vmísila hořkost. "A stalo se, že tudy projížděl."

"Na jakým turné?"

"Navštěvoval všechny díry v zemi." Jeho hlas byl tvrdší. "Aby viděl, jak si vedeme. Aby viděl, zda jsme nakoupili dost natů a krytů a ampulek proti epidemiím a plynových masek a radarových sítí na odražení útoků. General Electronics zrovna začínala budovat své velké výstavní plochy a výkladní skříně... Všechno nablejskaná, vypulírované, drahé. První obranný materiál, který si moh koupit soukromník." Rty se mu zkřivily. "A to vše na splátky-výhodné. S prospekty, plakáty, projektory, gardéniemy a nádobím pro dámy."

Mike Foster se celý rozzářil. "Ten den jsme dostali náš Prapor připravenosti," řekl horečnatě. "Ten den nám přišel předat Prapor. Vztyčili ho na stožáru uprostřed města a byli tam všichni a křičeli a tleskali."

"Ty si to pamatuješ?"

"Mysllm... mysllm, že jo. Vzpomínám si na ten dav a hluk. A bylo horko. Žo to bylo v červnu?"

"Desátého června 1965. A bylo to důležité. V té době nebylo moc obcí nebo měst, které měly velký zelený prapor. Lidé stále kupovali auta a televizory. Televizory a auta, na těch je něco dobrýho... dáse jich vyrobit a prodat jen určité množství."

"A prapor dal tobě, viď?"

"No, dal ho všem obchodníkům. Všechno to zorganizovala Obchodní komora. Šlo o soutěž mezi městy, kdo koupí víc materiálu v co nejkratší době. Vylepšit své město a zároveň podpořit obchodní aktivitu. No a zdůrazňovali, že kdybychom si museli sami kupovat plynové masky a kryty, že bychom o ně víc pečovali. Jako kdybychom poškozovali telefony a chodníky! Nebo dálnice pod záminkou, že je zaplatil stát. Nebo armády. Cožpak nebyly vždycky ozbrojené síly? Cožpak to není vždycky stát, kdo organizuje své lidi k obraně? Obrana je asi moc drahá. A takhle spoustu ušetřej a snížej státní dluh."

"Opakuj mi, co říkal." zašeptal Mike.

Otec vzal dýmku a chvějící se rukou ji zapálil. "Řekl: "Tady máte prapor, chlapci. Udělali jste pěkný kus práce."" Bob Foster se začal dusit štiplavým kouřem z dýmky. "Měl zarudlý obličej, ožehnutý sluncem, ale nevadilo mu to. Potil se a usmíval se. Uměl se chovat Znal spoustu lidí zejména. Vyprávěl vtipy."

Oči dítěte se rozšířily obdivem. "Přijel až sem a ty jsi s ním mluvil!"

"Jo, mluvil jsem s ním," řekl otec. "Všichni řvali a tleskali. Prapor stoupal, Velkej Zelenej Prapor Připravenosti."

"A tys mu řek..."

"Já jsem mu řek: To je všechno, co jste nám přivez? Kus zelenýho hadru?" Bov Foster nervózně potáhl z dýmky. "A v tu chvíli se ze mě stal protipák. Jenže tenkrát jsem to nevěděl. Jediné, co jsem věděl, že nás nechali na vlastních zdrojích... kvůli zelenýmu hadru. Měli jsme být země, národ, sto šedesát šest miliónů lidí, kteří měli společně připravovat obranu. Teď jsme jen kupa izolovaných společenství, pevnůstky za svými hradbami. Upadáme do středověku. Odstavili jsme armádu..."

"Vrátí se prezident?.." zeptal se Mike.

"Pochybuju. Jenom... projížděl."

"Jestli se vrátí," zašeptal Mike napjatě, neodvažoval se však doufat, "budeme se na něj moct podívat? Budem se na něj moct podívat?"

Bob Foster si s námahou sedl. Kostnaté paže měl holé a bílé. V hubeném obličeji se zrcadlila únava a rezignace. "Kolik stojí ta zatracená věc, co jsi viděl?" zeptal se chraptivě. "Ten kryt?"

Mikovi se zastavilo srdce. "Dvacet tisíc dolarů."

"Dneska je čtvrtek. Půjdeme se na to podívat s tebou a s mámou příští sobotu." Bob Foster vyklepal nedokouřenou dýmku. "Vezmu ho na úvěr. Brzo už bude podzimní sezóna. Mívám dobrý obchody... lidi nakupují dřevěný nábytek na vánoce." Prudce se zvedl z divanu. "Dohodnuto?"

Mike nebyl schopen odpovědi, pouze přikývl.

"Bezva," uzavřel otec s nucenou žovialitou. "Pak už se na něj nebudeš muset dívat do výlohy."

+

Kryt instalovala - za příplatek dvou set dolarů - parta dělníků, kteří pracovali rychle a měli hnědé haleny a na zádech vyšito GENERAL ELECTRONICS. Zadní dvorek byl rychle uveden do původního stavu, půda znovu rozházena a keře znovu vysázeny, povrch zplanýrován a účet uctivě vsunut pod hlavní dveře. Těžký, teď již prázdný nákladák vyjel hlučně do ulice a v místě opět zavládlo ticho. U zadního vchodu stál Mike Foster s matkou a se skupinou sousedů plných obdivu. "Takže," prolomila ticho paní Carlyleová, "teď máte kryt. Ten nejlepší, co je."

"Je to tak," přitakala Ruth Fosterová. Dobře si sousedy kolem uvědomovala, už dlouho jich tolik nepřišlo. Její hubené tělo se naplnilo chmurným pocitem zadostiučinění, které se podobalo zatrpklosti. "Teď už je to určitě jiný," řekla příkře.

"Ano," souhlasil pan Douglas. "Teď máte kam jít." Sebral návod k použití, který tam zanechali dělníci. "Tady se říká, že ho můžeme opatřit zásobami na celý rok. Dvanáct měsíců tam můžete žít a nemusíte ani jednou na povrch." S obdivem pokýval hlavou. "To já mám starej model 1969. Pouze na šest měsíců. Myslím, že možná..."

"Pro nás je dobrej ažaž," skočila mu do řeči jeho žena, ale v hlase byla stopa závisti. "Že bysme se tam šli mrknout, Ruth? Je připravenej, že jo?"

Mike vyrazil přidušený zvuk a prudce vykročil. Matka se na něho s pochopením usmála. "První tam musí vlézt on. Má právo, aby se tam podíval první... konečně, víte, je to pro něj."

Muži a ženy pozorovali se zkříženýma rukama chránícíma je proti svěžímu zářijovému větru, jak se chlapec blíží ke vchodu do krytu, a pak se pár kroků od něj zastavuje.

Vešel opatrně, jako by se bál čehokoli dotknout, otvor byl pro něj veliký: měl být i pro velmi vzrostlé muže. Jakmile svou vahou spočinul na plošině výtahu, výtah se s ním rozjel. V okamžiku projel rourou černou jako inkoust až do nitra krytu. Plošina tvrdě narazila na tlumiče a dítě vyvrávoralo ven. Výtah znovu vyjel nahoru a zároveň uzavřel hermeticky podzemní kryt neproniknutelným uzávěrem z oceli a umělé hmoty, který se vmáčkl do úzkého hrdla.

Kolem se automaticky rozsvítila světla. Kryt byl pustý a prázdný, ještě do něj nenavezli zásoby. Cítil vůni laku a motorového oleje, pod nohama mu temně hučely generátory. Svou přítomností uvedl do chodu čistící a dekontaminační jednotku, číselníky a měřící přístroje na holém betonu náhle začaly fungovat.

Sedl si na podlahu s nohama skrčenýma pod bradou. V obličeji měl slavnostní výraz, do široka otevřené oči. Bylo slyšet jen generátory, hoření svět neexistoval. Byl v malém autonomním kosmu: bylo zde vše nezbytné... vlastně, brzo bude. Potraviny, voda, vzduch, bude zde co dělat. Nic nebude chybět. Stačí jen natáhnout ruku... po tom, co bude potřebovat. Mohl by zde zůstat navždy, po celou dobu, bez hnutí. Kompletní, celý. Už žádný pocit nedostatku, už žádný strach. Pouze zvuk strojů vrnících pod ním. A na všech stranách, kolem něho a nad ním, čisté, asketické, zavlažené, skoro přátelské

přepážky jako nějaký oživlá skříňka s přihrádkami.

Náhle vykřikl, zajásal a ozvěna se odrazila od jedné přepážky na druhou. Ohlušillo ho to. Zavřel oči a sevřel pěsti. Znovu vykřikl a kochal se hukotem zvuků, svým hlasem rozmnoženým sousedními příčkami, blízoučkým, tvrdým a neuvěřitelně mocným.

+

Druhý den to už děti ve škole věděly, ještě dřív než přišel. Šly mu naproti ke vchodu, usmívaly se a dávaly si štulce. "Je to pravda, že vaši koupili ten nový model General Electronics 1972?" zeptal se Earl Peters.

"Ano, je to pravda," odpověděl MIke. V srdci měl jakousi dřív m nepoznanou klidnou jistotu.

"Přijďte mě navštívit," dodal co nejlhostejněji. "Ukážu vám ho."

Šel dál a viděl jejich závistivé obličeje.

"Tak co, Miku, jaké to je?" zeptala se paní Cummingsová, když po vyučování odcházel ze třídy.

Stydlivě, ale pln radosti se zastavil u katedry. "Je to príma," přiznal.

"Přispívá váš otec na naty?"

"Ano."

"A máte povolení ke vstupu do školního k ytu?"

S radostí jí ukázal modrou známku na zápěstí. "Poslal šek za všechno na městskou radu. Řekl: Když už jsem dospěl až sem, pak mohu klidně pokračoval až do konce. "

"A teď máte všechno jako ostatní." Stará paní se usmála. "Jsem tomu ráda. Teď jste propáci, i když tento výraz neexistuje. Jste zkrátka... jako všichni ostatní."

Druhý den informaty hlásaly novinu. První zprávu o nových sovětských pronikavých částicích.

Bob Foster se zarazil uprostřed obýváku s páskem se zprávami v rukou, hubený obličej mu zrudl vzteky a zoufalstvím. "Panebože! To je ale podraz!" Jeho hlas, pln zděšení a zuřivosti, nabýval na síle. "Zrovna jsme to koupili a teď tohle! Jen se podívej!" Hodil pásek ženě. "Vidíš? Já jsem ti to říkal!"

"Viděla jsem to," rozčilila se Ruth. "Zřejmě si myslíš, že svět nemá na práci nic jiného než myslet na tebe. Zbraně se neustále zdokonalují, Bobe. Minulý týden to byly kontaminační úlučky na obilí. Tenhle týden to jsou pronikavé částice. Nesmíš si představovat, že se kolo pokroku přestane otáčet jen proto, že ty jsi konečně ustoupil a koupil kryt."

Pustili se do sebe. "Co budem sakra dělat," zeptal se Bob už klidněji.

Ruth se rychle vrátila do kuchyně. "Prý budou vyrábět adaptéry."

"Adaptéry! Cotím myslíš?"

"Aby lidi nemuseli kupovat nové kryty. Dávali ve video reklamu. Dají na trh jakousi kovovou mřížku, jakmile k tomu dá vláda souhlas. Položí se na zem nad krytem a zachytí pronikavé částice. Vytváří clonu, takže částice explodují na povrchu a do krytu už neproniknou."

"Za kolik?"

"Cenu ještě neoznámili."

Mike Foster seděl na bobku na divanu a poslouchal. Novinku se dozvěděl už ve škole. Zrovna dělali zkoušku z rozeznávání ovoce, prohlíželi si planě rostoucí bobule ve vitríně, aby se naučili rozlišovat jedlé od jedovatých, když zvonek svolával ke srazu školy. Ředitel jim přečetl komuniké o pronikavých částicích a dxal jim základní kurs první pomoci u nového, nedávno vyvinutého druhu xxtyfu.

Rodiče dál diskutovali. "Budeme to potřebovat," řekla Ruth uvážlivě. "Jinak bude úplně jedno, zda kryt máme nebo ne. Jejich pronikavé částice jsou vyvinuty speciálně na to, aby pronikaly povrchem a šly za teplen... Jakmile Rusové zahájí výrobu..."

"My ji budeme mít," řekl Bob Foster. "Pořídím si protičásticovou mřížku a všechno, co ještě přijde. Koupím všechno, co se objeví na trhu. A kupovat už nepřestanu!"

"Vždyť není tak zle."

"Víš, tahle habaděra má proti prodeji automobilů a televizorů jednu výhodu. Když už takovýhle krám máme, pak kupovat musíme. To není žádné luxusní zboží, něco na podiv, co se blejská, aby se udělal dojem na sousedy, něco, bez čeho se člověk může obejít. Když nekoupíme to či ono, je po nás. Vždycky se tvrdilo, že máme-li něco prodat, je třeba vyvolat u zákazníka nejistotu. Vzbudit pocit nejistoty... namluvit jim, že páchnou nebo že jsou směšní. Jenže prodej dezodorantů a kosmetiky je proti tomuhle sranda. Tomuhle se uniknout nedá. Když nekoupíš, zabijou tě. Bezvadný prodejní trik. Kupujte nebo umřete... to je heslo dneška. Mějte na zahrádce nový a blýskavý kryt General Electronics proti vodíkové bombě nebo se nechte zabít!"

"Přestaň s takovými řečmi," řekla Ruth.

Bob Foster si sedl na kuchyňský stůl. "Dobře. Tak jo. Jde se dál."

"Koupíš ji? Myslím, že budou na trhu ještě do vánoc."

"Jasně, že budou v prodeji do vánoc," řekl Bob. Měl zvláštní výraz v obličeji. "Koupím k vánocům jednu tu zatracenou mřížku a všichni ostatní taky."

+

Adaptéry General Electronics byly senzací.

Mike Foster se za odpoledního prosincového šera pomalu procházel přeplněnou ulicí. Ve všech výlohách se skvěly adaptéry. Všech tvarů a rozměrů, pro kryty všeho druhu. A ve všech cenách pro každou kapsu. Lidé byli veselí, plni života, tradiční vánoční dav, strkající se v dobré náladě, obtížený balíky a zinátky. Sníh snášející se v šikmých poryvech zbarvoval vše kolem do běla. Automobily si razily krokem cestu přecpanými ulicemi. A ze všech stran zářila světla a neonové reklamy, ohromné osvětlené výkladní skříně.

Doma bylo ticho a tma. Rodiče se ještě nevrátili. Oba byli v obchodě; obchody šly špatně a matka zastupovala jednu prodavačku. Mike zvedl ruku k zámkovému kodu a dveře se otevřely. Automatické vytápění udržovalo příjemnou teplotu. Svlékl si kabát a uložil učebnice.

Dlouho se v domě nezdržel. Srdce mu bušilo netrpělivostí, tápal zadními dveřmi na schody.

Chtěl se zastavit, otočit a vrátit domů, lepší bylo nespěchat. Každý okamžik měl promyšlený, od prvního pohledu na hrdlo vchodu, pevně se tyčící a rýsující proti večerní obloze. Vyvinul to v úplné umění, ani pohyb navíc. Vyvíjel svou metodu tak dlouho, až se z ní stalo něco krásného. Nejdřív to byl pocit drtivé přítomnosti, když ho obklopoval vchod do krytu. Pak proudění vzduchu, až krev tuhla v žilách, to když výtah sjel prudce až na dno.

A pak samotná velebnost krytu.

Každé odpoledne, jakmile se vrátil domů, sjížděl do podzemí, schovaný a chráněný mlčením oceli, tak jak to dělával od prvního dne. Už to nebyla ta prázdná místnost. Byla naplněna nesčetnými konzervami, polštáři, knihami, magnetofonovými pásky, videokazetami, na zdech reprodukce, látky křiklavých barev a dokonce i vázy s květinmi. Kryt byl jeho královstvím, tam se stočil do klubíčka a kolem sebe měl všechno, co potřeboval. Aby tu slastnou chvíli oddálil co nejvíce, prošel domem a přehraboval se ve stojánku na pásky. Zůstanu v krytu až do večeře a budu poslouchat Vítr ve vrbách. Rodiče věděli, kde ho hledat: vždycky byl dole. A po večeři se ještě rychle na chvíli vracel, než půjde spát. Občas v noci, když rodiče spali tvrdým spánkem, potichu vstal, vyšel ven a vklouzl do hrdla krytu, kochal se mlčenlivými hlubinami. A zůstával tam až do rána.

Nalezl pásek a proběhl domem, seběhl po schodech a spěchal na dvůr. Nebe bylo ponuře šedé a protaté zlověstnými černými mraky. Místy probleskovala světla města. Dvůr byl chladný a nevlídný. Nejistě popošel... a zůstal stát.

Před ním byla ohromná díra. Doširoka otevřená, prázdná, bezzubá tlama zející do nočního nebe. Dál nic. Kryt byl pryč.

Stál tam nekonečně dlouho, v jedné ruce svíral pásek a druhou

se křečovitě držel zábradlí verandy. Přicházela noc; mrtvá díra se ztrácela ve tmě. Celičký svět se pohroužil do bezedného ticha a zoufalství. Na nebi vysvitly bledé hvězdičky, v sousedních domech se rozsvítila bledá a studená světla. Chlapec neviděl. Nehnutě stál ztuhlý na kámen, tváří k hluboké jámě, v níž býval kryt.

Náhle stál vedle něj otec.

"Jak jsi tu dlouho?" zeptal se Bob Foster. "Jak dlouho, Miku? Odpověz mi!"

S vypětím všech sil se Mike vrátil do skutečnosti. "Vrátil ses brzo," hlesl.

"Schválně jsem odešel z obchodu dřív. Chtěl jsem tu být, až přijdeš."

"Je pryč."

"Ano." Otcův hlas byl studený, bez citu. "Kryt je pryč. Lituju, Miku. Zavolal jsem jim, aby si ho odvezli."

"Proč?"

"Nemohl jsem platit. Ne tyto vánoce, se všemi těmi adaptéry, co lidé kupují. Nemohu jim konkurovat." Odmlčel se, a pak smutně pokračoval: "Byli velice laskavi. Vrátili mi polovičku toho, co jsem zaplatil." Jeho hlas měl ironický podtón.

"Věděl jsem, že když s nimi budu jednat před vánoci, že z toho vyjdu lépe. Mohou ho znovu prodat někomu jinému."

Mike nic neříkal.

"Pochop," pokračoval otec drsně. "Musel jsem investovat všechno, co jsem mohl dát v obchodě dohromady. Musím ho udržet. Musel jsem se rozhodnout, zda obchod nebo kryt... A kdybych se vzdal obchodu..."

"Tak by nám nezbylo nic."

Otec ho vzal za loket. "A zároveň bychom se museli obejít bez krytu..." Jeho tenké, ale silné prsty se křečovitě svíraly. "Jsi už velikej... jsi dost velikej na to, abys pochopil. Budem ho mít později, možná ne ten největší a nejdražší, ale kryt. Byl to omyl, Miku. Nemohl jsem se z toho vyhrabat, zvláště pak ne s těmi zatracenými adaptéry. Ale na naty přispívám dál. A na školní poplatky. To zůstává. Tady nejde o princip," uzavřel zoufale. "Nemohu jinak. Rozumíš, Miku? Muselo to tak být."

Mike se mu vytrhl.

"Kam jdeš!" Otec se pustil za ním. "Vrať se!" Zoufale se snažil syna zadržet, ale ve tmě zakopl a upadl. Hlavou narazil o roh domu a uviděl hvězdičky, s námahou vstal a vrávoravě hledal, čeho se chytit.

Když opět nabyl zrak, dvůr byl prázdný. Syn zmizel.

"Miku!" zařval. "Kde jsi?"

Žádná odpověď. Noční vítr hnal kolem něho mrazivá mračna, jemné a kousavé poryvy studeného vzduchu. Pouze vítr a tma, nic víc.

+

Bill O'Neill se otráveně podíval na nástěnné hodiny. Bylo půl desáté; konečně už bude moci zavřít dveře a zamknout ten velký a zářivý obchod. Vmísit se do dupajícího a hlučného davu a jít domů.

"Díkybohu," vydechl a přidržel dveře poslední stařence obtěžkané balíčky a dárky. Zakódoval zástrčku a spustil roletu. "To je blázinec! Tolik lidí najednou jsem ještě neviděl!"

"Šmytec," hlásil Al Conners od pokladny. "Spočítám prachy... a ty to projdi. Přesvědč se důkladně, zda jsou všichni pryč."

O'Neill si hodil světlé vlasy dozadu a uvolnil si kravatu. S uspokojením si zapálil cigaretu, a pak obcházel obchod, zkoušel vypínače, zhasínal výlohy a mohutné stroje GE. Nakonec přistoupil k ohromnému krytu uprostřed.

Vylezl po žebříku až k ústí a stoupl si na výtah. Plošina se zasvištěním sjela dolů a za vteřinu byl O'Neill v nitru krytu plného jeskyněk.

V jednom rohu se krčil Mike s koleny pod bradou a pažemi ob-

jímal kotníky. Měl skloněnou hlavu, byly vidět jen hnědé rozcuchané vlasy.

"Kruci," vykřikl O´Neill. "To je zase ten kluk!"

Mike mlčel. Ještě víc skrčil nohy a hlouběji sklonil hlavu.

"Co tady sakra děláš?" zeptal se překvapeně a zlostně O´Neill. Cítil, že dostává vzdtek. "Já myslel, že ti rodiče koupili kryt!" Pak si vzpomněl. "Aha! Museli jsme ho vzít zpět."

Z výtahu vyšel Al Conners. "Co se loudáš? Padáme..." Vtom spatřil Mika a zeptal se: "Co ten tady? Vyveď ho a jdem."

"Pojď, malej, musíš dom," řekl laskavě.

Mike se nehýbal.

Muži se na sebe podívali. "Budem ho asi muset vynýst," řekl chmurně Conners. Sundal si sako a hodil ho na dekontaminační jednotku. "Jde se na věc!"

Museli na něj dva. Chlapec se zoufale bránil, škrábal, pral se, kousal, když ho popadli. Nevydal ani hlásku. Táhli ho a nesli až k výtahu, kam se jim ho jen taaktak podařillo strčit. O´Neill vyjel s ním a Conners je hned následoval. Urputně a zdatně dovedli chlapce ke dveřím, vystrčili ho ven a zavřeli za ním.

"Uf!" vydechl si Conners a opřel se o pokladnu. Měl roztržený rukáv a hluboký šrám na tváři. Brýle mu visely na jednom uchu, vlasy měl rozcuchané a byl hotov. "Neměli bychom to oznámit policii? Ten kluk je pomatenej."

O´Neill stál u dveří, popadal dech a díval se do tmy. Viděl kluka sedícího na chodníku. "Je tady furt," zabručel. Lidé dítě obcházeli. Až se jeden muž zastavil, aby ho zvedl. Kluk se prudce vytrhl a zmizel v noci, Muž sebral balíčky, chvíli váhal, pak šel dál. O´Neill se otočil. "Bylo to blbý." Utřel si obličej kapesníkem. "Ten nám dal!"

"O co mu šlo? Nic neřek, ani slovíčko!"

"Vánoce jsou takovej divnej čas na to, aby bral člověk něco zpět," řekl O´Neill. Chvějící se rukou sáhl po kabáru. "Je to skutečně smůla. Je mi líto, že si ho nemohli nechat."

Conners pokrčil rameny. "Když na to nemaj..."

"Proč jim sakra neposkytnou podmínky? Já nevím..." O´Neill hledal slova. "Že by se třeba takovým lidem prodávaly kryty za velkoobchodní cenu."

Conners se na něho vražedně podíval. "Za velkoobchodní cenu? To by pak chtěl každej! To by nebylo fér... a jak dlouho myslíš, že by to tak šlo? Jak dlouho by GE při takových cenách vydržela?"

"Asi dlouho ne," přiznal O´Neill mrzutě.

"Tak poslyš," suše se zasmál Conners. "Potřebuješ pořádnýho panáka. Pojď do šatny... mám ve skříňce flašku whisky. Tajtrlíka na zahřátí, než půjdeš domů. To je přesně to, co potřebuješ."

+

Mike Foster bezcílně bloudil temnou ulicí, v davu chodců spěchajících domů. Nic neviděl; lidé do něho vráželi, ale nevšímal si toho. Světla, smích, troubení automobilů, střídání světel na přechodech. Byl vyděšený, v hlavě měl prázdno, mrtvo. Kráčel mechanicky, bezmyšlenkovitě, bez jakéhokoli pocitu.

Vpravo do rostoucí tmy zablikala pestrá neonová reklama. Ohromný zářící a Barevný poutač.

NA ZEMI POKOJ LIDEM DOBRÉ VŮLE

VEŘEJNÝ KRYT - VSTUPNÉ 50 CENTŮ

++